

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1936.

Andra kammaren.

Nr 49.

Fredagen den 19 juni.

Kl. 11 f. m.

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes till en början av herr andre vice talmannen.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 13 innevarande juni förda protokollen.

§ 2.

Föredrogs, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 166—169.

§ 3.

Vid härpå skedd föredragning av sammansatta stats- och andra lagutskottets memorial, nr 9, angående ersättning åt utskottets tjänstemän biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

§ 4.

Härefter föredrogs och lades till handlingarna första lagutskottets memorial, nr 53, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande första lagutskottets utlåtande nr 48 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av 8, 10, 11 och 16 kap. strafflagen m. m., dels ock väckta motioner angående statsfientlig verksamhet m. m.

§ 5.

Fortsattes den vid gårdagens sammanträde avbrutna föredragningen av andra lagutskottets utlåtande, nr 55, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till motorfordonsförordning och vägtrafikstadga, dels ock motioner i ämnet m. m.; och lämnades därvid i fråga om utskottets uttalanden angående 24 § i förevarande förslag till vägtrafikstadga enligt förut skedd anteckning ordet till

Ang. motorfordonsförordning och vägtrafikstadga.
(Forts.)

Herr **Elmroth**, som anförde: Herr talman! De invändningar mot utskottets förslag på denna punkt, som anförts av reservanterna jämte olika talare i denna debatt, äro rätt lika dem, som ifrån motståndarhåll anfördes mot den på sin tid införda fria hastigheten på landsvägarna. Erfarenheten sedan dess har lyckligt nog visat, att farhågorna icke infriats, sedan hastighetsrestriktionerna slopades. Tvärtom har det visat sig, att just den omständigheten, att motorfordonet under alla förhållanden skall framföras under förarens ansvar och med hänsyn till rådande förhållanden, visat sig tillfyllest i vad gäller lagbestämmelser på detta område. Enahanda böra bestämmelserna vara för de tätt

Ang. motorfordonsförordning och vägtrafikstadga. (Forts.)
 bebyggda samhällena och i städerna. De bestämmelser, som reservanterna önska införda, bidra enligt mitt förmenande till att skapa irritation och en känsla av obehag. Ty det är alltid förenat med obehag, när en laglydig person på grund av omständigheternas makt — av olika slag och som i debatten mer än nog exemplifierats — i strid med det sunda omdömet lag kommer i konflikt med lagens bokstav.

Inom den tjänstemannakår, som jag tillhör och som i sitt dagliga arbete kommer i tillfälle att erhålla ett mycket rikt bedömningsmaterial i denna fråga, råder den överväldigande meningen, att fartrestriktionerna välla onödig irritation, men de bidra icke att göra trafiksäkerheten större. Alldeles tvärtom!

Nu anföra visserligen reservanterna, att det skall ankomma på vederbörande myndighet i den ort, där trafiken det medger, att avgöra, om en ökning av maximihastigheten till högst 50 kilometer i timmen. Ja, även om jag är fullt övertygad om att vederbörande myndighet kommer att så långt som möjligt pröva de förhållanden, som äro tillfinnandes, så kommer det att bli så, att medan myndigheten på den ena orten ser förhållandena från sina speciella synpunkter och i enlighet därmed bestämmer fartrestriktionerna, så kommer myndigheten på en annan ort, kanske inom samma län, efter prövning av förhandenvarande förhållanden till ett rakt motsatt beslut. Detta gör, att vederbörande trafikanter och även allmänheten komma att stå inför ett sådant förhållande, att det kan föranleda irritation och onödig nervositet.

Man skall icke inbilla sig, att utskottets föreliggande förslag är mildare mot eventuella lagöverträdare i jämförelse med reservanternas. Alldeles tvärtom! Det siktar blott på att den personliga ansvarskänslan under alla förhållanden skall få komma till sin rätt, utan att vederbörande förledas att invägga sig i en falsk föreställning om att allan rättfärdighet är uppfylld, blott man rör sig inom den av lagstiftaren bestämda fartgränsen. Som sagt, erfarenheterna från såväl den fria hastighetens som den tysta trafikens införande ge anledning till att vi nu böra taga ytterligare ett steg och rensa bort ur lagen en bestämmelse, som på *sin* tid och med *då* rådande förhållanden kunde vara befogad, men som numera icke längre har tillräckligt fog för sig. Med den erfarenhet, jag vunnit från min tjänsteutövning, samt på annat sätt och med den övertygelse jag har, får jag, herr talman, utan minsta tvekan yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Olsson* i Närlinge instämde häruti.

Vidare yttrade:

Herr **Hassler**: Herr talman! När andra lagutskottet tog upp denna fråga till behandling, tror jag icke, att det fanns någon majoritet för den fria hastigheten bland utskottets medlemmar. Själv var jag på denna punkt icke benägen för att gå längre än vad som föreslagits av vägtrafiksakkunnige och av herr andre vice talmannen i hans motion, men efter noggrant övervägande av saken och långa diskussioner i utskottet blev en stark majoritet inom utskottet övertygad om det riktiga i att fortsätta på den väg, som riksdagen tidigare slagit in på genom att medge fri hastighet i städer och tät bebyggda samhällen. Det avgörande skälet för utskottsmajoriteten har varit, att det här rör sig om bestämmelser, som icke upprätthållas och icke kunna upprätthållas i praktiken. Det finns ingen enda bilförare i Stockholm — skulle jag vilja påstå — som icke bryter mot denna bestämmelse flera gånger om dagen, och han måste bryta mot den, om han icke skall utgöra ett svårt hinder för trafiken på de stora öppna trafiklederna. Den fria hastigheten är således genomförd i praktiken, och då gäller det för lagstiftningen att följa efter och anpassa

Ang. motorfordonsförordning och vägtrafikstadga. (Forts.)

sig efter en existerande verklighet. Effekten av en ändring i enlighet med utskottsförslaget blir icke någon ökning av hastigheten. Man skulle köra, tror jag, på alldeles samma sätt, som man kör nu, eftersom den nuvarande bestämmelsen faktiskt är en död bokstav. Däremot skulle man härmed uppnå något, som jag sätter stort värde på, nämligen att oförvitliga människor slippa obehaget att bli lagbrytare.

Det sades i går från statsrådsbänken, att tiden ännu icke är mogen för en sådan reform. Jag påstår emellertid, att både tiden och bilförarna äro mogna för denna reform. Om bilförarna äro mogna att köra med fri hastighet och med sunt förnuft och ansvarskänsla ute på landsvägarna, då äro de väl mogna att göra det även i städerna. Det säges vidare: Ja, men man behöver icke köra fortare än att man kan iakttaga den lagstadgade hastigheten. Jag skulle vilja svara på detta, att vi behöva inga bestämmelser om maximihastighet på öppna och raka sträckor i städerna. Ingen förnuftig människa håller i själva verket maximifarten på Söder Målarstrand eller på Tranebergsleden eller på Västerbroleden. Man skall komma ihåg, att en av grundreglerna för all lagstiftningsverksamhet är, att man kan icke och skall icke försöka lagstifta folk ifrån vettet. Om jag trodde, att en enda svårare olycka skulle bli följden av en ändring av dessa bestämmelser, skulle jag icke vilja borttaga den, men jag är alldeles övertygad om att så icke är fallet. Olyckor inträffa i själva verket lika mycket, när man kör under maximihastigheten, som när man kör över densamma. I själva verket har den icke visats ha något inflytande på olycksfrekvensen.

Jag tror för min del, herr talman, att folk om några år kommer att i allmänhet betrakta dessa fartbestämmelser såsom lustiga antikviteter från bilismens barndom. Det är verkligen hög tid på att avlägsna dessa ändamålslösa och skadliga bestämmelser ur vår lagstiftning, och jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Herr **Törnkvist** i Karlskrona: Herr talman! Jag begärde ordet, när jag under gårdagens debatt hörde det otrevliga resonemang, som tidigare i flera debatter om detta spörsmål förekommit, nämligen att bilägare och bilkörare förklarar, att om man icke rättade sig efter vad som de anse vara lämplig fart, så bry de sig icke om lagen utan köra såsom de vilja. En lagstiftning får icke verka så, att den avtrubbar medborgarnas sinne för lojalitet mot lagen. Det harmar mig, att man kan föra ett sådant språk, då en lagstiftning av denna beskaffenhet behandlas här i kammaren. Ty skulle man övergå till ett sådant betraktelsesätt och finna det vederhäftigt, skulle varje laggivning, som innebär, att lagstiftarna sträcka ut sin varnande hand, när det gäller medmänniskors sätt att leva sitt liv ute i bygderna, vara alldeles utan någon mening, och då hade vi här icke någon uppgift att fullfölja. Jag vill reagera mot detta sätt att tala och detta sätt att argumentera.

Jag har, herr talman, den meningen, att det bör vara tillräckligt att till dem här i kammaren, som i debatten entusiastiskt gått in för att den fria hastigheten i varje läge och varje situation skulle vara medgiven, göra en vädjan att ge avkall på detta. Landsvägarna, mina damer och herrar, betyda nu något annat för biltrafiken än för tio år sedan. Det är ingen, som gör gällande, att på de moderna landsvägarna någon fara uppstår för någon annan än bilföraren och dem, som åka med honom i fordonet. Ty bilarna ha avfolkat landsvägarna praktiskt taget, och gående möter man där sällan. Hur dessa senare ta sig fram är en sak, som vi icke här behöva syssla med. När landsvägarna äro fria för bilåkarna, då bör man väl kunna medge ett undantag för de små öar, de små samhällen, som vi ännu ha vid landsvägarna, där det finns barn och

Ang. motorfordonsförordning och vägtrafikstadga. (Forts.)
 åldringar, som behöva använda den väg, som går igenom samhället. När vägen icke kan riktas åt annat håll och samhället icke kan flyttas, så böra ju bilägarna inse, att de icke även där böra få köra hur som helst.

Jag har väl observerat vad vägtrafikstadgan innehåller i fråga om uppmaning till vederbörande, som skola köra bil på vägarna, men alla äro ju icke lika känsliga för de moraliska förpliktelser, som ligga häri, utan en hel del kunna säkerligen ha nytta av den varning, som ligger däri, att vederbörande myndigheter kunna tillhålla dem att hålla lägre fart vid sådana trafikpunkter, som äro farliga att passera och där människors liv står i fara. Det är nog i dessa fall icke tillräckligt bara med 2, 3 och 4 §§ i vägtrafikstadgan.

Som sagt, herr talman, låt oss slippa höra hotet om att bilkörarna icke skola rätta sig efter lagen. Låt oss komma överens om, även bilkörarna, att vi skola begränsa hastigheten till 40 kilometer just i dessa små öar, som jag talade om. Ni vinna på detta, och under inga omständigheter kunna ni förlora.

Slutligen vill jag ställa den frågan till kammaren, huruvida icke kammaren tror, att i den omständigheten, att departementschefen har funnit lämpligt fixera högst 40 kilometers fart just i sådana små samhällen och tätbebyggda orter, verkligen kan ligga en realitet. Bör icke den frimodighet, som på motsidan har karakteriserat uppträdandet här i kammaren för den fria farten, något dämpas av det faktum, att Kungl. Maj:t anser, att det är behöfligt med en sådan begränsning av farten i tätbebyggda samhällen, som har föreslagits?

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr **Pettersson** i Hällbacken: Herr talman! Här råder uppenbarligen ett missförstånd hos dem, som kritisera utskottets ställning rörande fria farten. Utskottsmajoriteten har visst icke tänkt sig, att det under alla förhållanden skulle vara obegränsad hastighet vid fart genom städer och tätbebyggda samhällen. Såsom framgår av utlåtandet har utskottsmajoriteten starkt poängterat, att man icke får köra fortare än förhållandena påkalla. Det är därför icke alls så, som många synas tro, att nu skulle man släppa farten fri och nu kommer man att köra för fullt överallt. Tvärtom så får man icke köra fortare än förhållandena medgiva.

Det är detta, som jag har velat understryka, herr talman, särskilt som av den siste talarens anförande tycktes framgå, att han trodde, att man skulle införa obegränsad fart under alla förhållanden genom samhällena. Så är i själva verket icke förhållandet.

Jag vidhåller yrkandet om bifall till utskottets hemställan.

Herr **Thorell**: Herr talman! Herr Törnkvist i Karlskrona gav ju oss, som stå för tanken att fri fart bör införas, en ordentlig dusch. Han ville göra gällande, att vi talade föraktfullt om lagen, och att om den icke vore i enlighet med vår uppfattning, så överträdde vi den utan vidare. Ja, herr Törnkvist, redan i mitt anförande i går påpekade jag, att lagar, som icke omfattas med förtroende av stora delar av folket, komma att överträdas. Att så är fallet har ju visat sig vid olika tillfällen under de senaste årtiondena, exempelvis under kriget.

Det är ändå ganska underligt, att herr Törnkvist här skall stå och plädера

Ang. motorfordonsförordning och vägtrafikstadga. (Forts.)

för att i dessa »små öar», d. v. s. i de små samhällena, skola de stora genomfartsvägarna vara lekplatser för barn och promenadplatser för de gamla. Ha då icke barnen och de gamla andra platser att uppehålla sig på, där risken är mindre och trevnaden för dem betydligt större än på de dammiga landsvägarna? Herr Törnkvist känner tydligen förhållandena på de svenska landsvägarna ganska litet. Han hade för övrigt kunnat öka ut sitt ordförråd med att säga, att vägarna äro upptagna icke blott av gamla och lekande barn utan mången gång även av mer eller mindre förälskade par, som gå i armkrok, samt cyklist, som cykla i bredd i långa rader. Det är icke bara bilisterna, som vi behöva hålla efter, utan det finns också andra.

Medan man i London, den stora världsstaden, kan tillåta en hastighet på ungefär 50 kilometer i timmen, och medan man i de stora världsstäderna Berlin och Paris har fri fart, så skola vi i våra samhällen å de stora, raka och breda genomfartsvägarna riskera, att klockan 4 på morgonen, då icke ens en katt finns på vägen, åka fast och bötfällas, om vi överskrida en viss hastighet. Herr Törnkvist är icke bara konservativ, utan han är även rent reaktionär. Han har följt med utvecklingen synnerligen dåligt, om han kan uppträda i kammaren och ge oss, som ha en annan uppfattning, en sådan reprimand, som han här uttalade.

Jag skall icke uppehålla tiden längre. Jag antar, att andra talare, som följa efter mig, komma att ytterligare ingå på saken. Jag ber, herr talman, att få vidhålla det yrkande, som jag under gårdagens debatt framförde.

Herr Olovson i Västerås: Herr talman! Efter att kammarens ledamöter ha åhört herr Thorells motivering för den fria farten, föreställer jag mig, att varje ledamot är på det klara med det samhällsvådliga i detta krav. Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till reservationen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr förste vice talmannen framställde propositioner dels på godkännande av utskottets uttalanden angående 24 § i förslaget till vägtrafikstadga, dels ock på godkännande av samma uttalanden med den ändring, som föreslagits i den av herr Frändén m. fl. vid 24 § 1 mom. fogade reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den senare propositionen. Herr Hassler begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner andra lagutskottets uttalanden ang. 24 § i förevarande förslag till vägtrafikstadga med den ändring, som föreslagits i den av herr Frändén m. fl. vid 24 § 1 mom. fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt berörda uttalanden oförändrade.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet.

Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet hava röstat för ja-propositionen. Rösträkning begärdes likväl av herr Hassler, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 81 ja och 62 nej, varjämte 9 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Ang. motorfordonsförordning och vägtrafikstadga. (Forts.)

Kammaren hade alltså godkänt utskottets uttalanden angående 24 § i förslaget till vägtrafikstadga med den ändring, som föreslagits i den av herr Frändén m. fl. vid 24 § 1 mom. fogade reservationen.

Härefter föredrogs utskottets uttalande angående 25 §; och yttrade därvid

Herr **Olovson** i Västerås: Herr talman! Denna paragraf avser hastighetsbestämmelser för motorcyklar. Då dessa bestämmelser givetvis böra stå i överensstämmelse med bestämmelserna för automobiler, hemställer jag om bifall till reservationen vid 25 §.

Vidare anfördes ej. Herr förste vice talmannen framställde propositioner dels på godkännande av utskottets förevarande uttalande, dels ock på godkännande av samma uttalande med den ändring, som innefattades i den av herr Frändén m. fl. vid 25 § sista stycket fogade reservationen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den senare propositionen.

Utskottets uttalanden angående 27 och 28 §§.

Godkändes.

Utskottets uttalanden angående 29 §.

I en inom andra kammaren av herr *Elmroth* väckt motion, nr 390, hade föreslagits, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning i fråga om stadgande av skyldighet att anbringa särskild ljussignal å släpvagn, kopplad till lastautomobil, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet uttalade, att enligt utskottets mening de i motionen ifrågasatta signalerna icke skulle bliva av något större värde ur trafiksäkerhetssynpunkt, varför utskottet föreslog, att motionen icke måtte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Sedan utskottets uttalanden föredragits, anförde:

Herr **Elmroth**: Herr talman! Såsom kammarens ledamöter finna, har jag på denna punkt väckt en motion med hemställan om en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning rörande lastautomobiler, som äro försedda med släpvagn. Jag har i min sysselsättning många gånger haft tillfälle att på nära håll studera de vådor, som äro förenade med släpvagns kopplande till lastautomobil i mörker, framför allt vid möte med andra fordon, när den mötande icke kan veta, att det honom mötande fordonet är försett med släpvagn. Det har vid otaliga tillfällen inträffat, att den mötande automobilen har kört upp i vägbanan alltför fort utan att aktgiva på att den mötande lastautomobilen varit försedd med släpvagn, och olycka har då inträffat. Jag har i min motion framhållit, att det vore mycket enkelt att ordna denna sak genom att ålägga lastautomobilföraren eller förare av annat med släpvagn försett fordon att ha en särskild ljussignal, som angäve, att hans fordon vore försett med släpvagn. Detta borde vara mycket lätt att ordna och skulle framför allt icke vara förenat med några stora kostnader.

Av de myndigheter, som utskottet har hört, hava icke mindre än sju länsstyrelser hemställt om bifall till motionens syfte, d. v. s. en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning.

Med hänsyn till de alltför mycket miserabla vägförhållandena i olika orter på den svenska landsbygden anser jag denna försiktighetsåtgärd i den utveck-

Ang. motorfordonsförordning och vägtrafikstadga. (Forts.)
lingsfas, vari vårt bilväsende för närvarande befinner sig, mer än väl befo-
gad. Därför, herr talman, hemställer jag om bifall till motionen.

Herr **Österström**: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på godkännande av utskottets förevarande uttalanden, dels ock på bifall till motionen II:390; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

Återstående av utskottet gjorda uttalanden angående förslaget till vägtrafikstadga.

Godkändes.

Utskottets hemställan i punkten A bifölls i vad den ej besvarats genom kammarens redan fattade beslut.

Punkterna B och C.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 6.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget andra lagutskottets utlåtande, nr 56, i anledning av väckta motioner om utarbetande av en beredskapslagstiftning till förhindrande av arbetskonflikter m. m.

Andra lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft fyra inom riksdagen väckta till lagutskott hänvisade motioner, nämligen motionerna i första kammaren nr 154 av herr *Hamrin m. fl.* och nr 269 av herr *Bagge m. fl.* samt motionerna i andra kammaren nr 368 av herr *Andersson i Rasjön m. fl.* och nr 584 av herr *Anderson i Norrköping m. fl.*

I motionerna I:154 och II:368, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbeta samt skyndsamt, om möjligt under innevarande riksdag, för riksdagens granskning och godkännande framlägga förslag till beredskapslagstiftning av viss i motionerna angiven beskaffenhet.

I motionerna I:269 och II:584, vilka jämväl voro likalydande, hade föreslagits, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om omedelbart igångsättande av utredning och framläggande så snart ske kunde för riksdagen av förslag rörande dels lagstiftning om ideella föreningar, vilket spörsmål emellertid behandlats av utskottet i dess utlåtande nr 58, dels ock de åtgärder i övrigt, som kunde vidtagas i syfte att främja arbetsfreden.

Utskottet hemställde,

A. att riksdagen, i anledning av de föreliggande motionerna, ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta slutföra erforderliga utredningar rörande frågan om att tillskapa en beredskapslagstiftning samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill dessa utredningar kunde föranleda;

B. att motionerna I:154 och II:368, i den mån de icke blivit besvarade genom vad utskottet under A. hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd; samt

Ang. en beredskapslagstiftning till förhindrande av arbetskonflikter m. m.

Ang. en beredskapslagstiftning till förhindrande av arbetskonflikter m. m.
(Forts.)

C. att motionerna I: 269 och II: 584, i den mån de varit föremål för behandling i förevarande utlåtande samt i den mån de icke blivit besvarade genom vad utskottet under A. hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade emellertid avgivits av herrar *Linder, Sigfrid Hansson, Hagman, Hage, Olovson* i Västerås, *Molander* och *Hermansson*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att motionerna I: 154 och II: 368 samt I: 269 och II: 584, de två sistnämnda i den mån de varit föremål för behandling i detta utlåtande, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr Olovson i Västerås: Herr talman! Detta ärende gäller beredskapslagstiftning till förhindrande av arbetskonflikter m. m. Det ligger i sakens natur, att ett ärende av denna beskaffenhet skulle kunna föranleda vecko- för att icke säga månadslånga debatter här i kammaren. Jag har emellertid ett mycket starkt intryck utav, att kammarens ledamöter icke uppskatta långa föredrag i dag. Det gör inte jag heller. Följaktligen skall jag inskränka mig till några verkligt korta ord.

De motioner, som ha väckts i detta ämne i år, tyda onekligen på att motionärerna ha fått för sig, att det föreligger någon allvarlig fara med avseende å förestående arbetskonflikter och dessas skadeverkningar. Någon sådan fara föreligger emellertid säkerligen icke. Jag tror icke, att någon på fullt allvar vill göra gällande, att samhället på något som helst sätt är hotat av förestående konflikter, nu mindre än tidigare. Härtill kommer, att de två huvudorganisationerna på arbetsmarknaden, landsorganisationen och svenska arbetsgivarföreningen, beslutat träda i förhandlingar för att söka utrona, i vilken utsträckning det kan vara möjligt att åstadkomma en sådan ordning, att de friktioner, som tidigare förekommit, kunna undvikas. Det båda organisationerna vilja med andra ord söka finna vägar till fredliga uppgörelser även i de fall, där sådana hittills icke varit möjliga. Under sådana förhållanden förefaller det mig, som om riksdagen med fullt förtroende skulle kunna låta de två huvudorganisationerna på arbetsmarknaden ventilera detta problem och se vad som kan åstadkommas på förhandlingsvägen utan att återigen irritera parterna med nya skrivelser till Kungl. Maj:t i ämnet. Jag vill utöver detta erinra om att riksdagen ju häromdagen avlog den av regeringen föreslagna lantarbetstidslagen, som ju i regeringens avfattning skulle blivit en verklig beredskapslagstiftning. Det är därför enligt min mening så mycket mindre anledning att återigen vända sig till Kungl. Maj:t med en begäran om förslag till beredskapslagstiftning. Med ett sådant beslut gagna vi absolut icke saken, men jag är rädd för att vi därigenom skapa en irritation, som försvårar förhandlingarna mellan landsorganisationen och arbetsgivarföreningen. Av denna anledning och med hänsyn till att riksdagen ju i verklig mening bör söka värna arbetsfreden hemställer jag, herr talman, om bifall till reservationen.

Herr Hassler: Herr talman! Jag antar, att kammaren håller mig räkning för att jag inskränker mig till några få ord, när jag nu besvarar det anförande, som herr Olovson i Västerås här höll till förmån för reservationen.

Jag vill framhålla, att det här rör sig om en fråga, som varit föremål för riksdagens uppmärksamhet under en mycket lång följd av år. Det har under

Ang. en beredskapslagstiftning till förhindrande av arbetskonflikter m. m.

(Forts.)

de sista 15 åren tagits inte mindre än fyra olika initiativ från riksdagens sida i frågan utan att de ha lett till något resultat. Man kan verkligen inte komma och göra gällande, att man, därför att förhållandena just för tillfället kanske äro fredliga, bör avskryva detta spörsmål och inte ägna detsamma någon handläggning. När det nu för femte gången göres en framställning, är det därför att hoppas, att den skall kunna ge bättre resultat än hittills. Det kan verkligen inte gå för sig, att riksdagen släpper sin förut åtskilliga gånger tillkännagivna ståndpunkt, därför att den föregående regeringen inte visat någon förståelse för de framställningar, som gjorts ifrån riksdagens sida. Det är inte för mycket begärt, att man nu återigen vidbliver och upprepar det krav, som tidigare flera gånger framställts.

Den nothinska kommittén, som lade fram sitt betänkande i december i fjol, gick beträffande beredskapslagen på precis samma linje som utskottet föreslagit i sitt utlåtande, d. v. s. begärde en utredning av frågan. Utskottet har på denna punkt inte gjort något annat än vad den nothinska kommittén föreslagit. I övriga punkter har utskottet för närvarande inte velat taga något initiativ. Utskottsmajoriteten står alltså här på samma linje som den nothinska utredningskommittén, och det är i stället reservanterna, som inte vilja fullfölja de förslag, som kommittén framlade. Jag kan inte gilla den principiella inställningen, att då denna fråga tagits om hand av landsorganisationen och arbetsgivarföreningen, så skola statsmakterna hålla sig i stillhet och avvakta det resultat, vartill dessa organisationer kunna komma. Det är nämligen inte bara ett spörsmål mellan dessa två organisationer, utan en fråga där samhället och den stora allmänheten ha betydande intressen att bevaka. Det kan inte vara riktigt, att statsmakterna nu låta manövrera ut sig av dessa organisationer och låta dem ta hand om denna sak. Här måste vi verkligen säga oss, att det ansvar, som statsmakterna ha, måste åläggas dem att både vidhålla och fullfölja det initiativ som tidigare tagits. Jag måste alltså inlägga en bestämd gensaga mot tanken på att vi skola hålla oss stilla bara för att inte irritera organisationerna. Jag tror förresten för min del inte, att de äro så förfärligt känsliga, att ett upprepat vidhållande av riksdagens tidigare intagna ståndpunkt skulle komma dem att känna sig mindre hägade för överläggningar och överenskommelser. Jag tror verkligen inte, att det är någon fara för den saken.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Brädefors**: Herr talman! När man från utskottets sida lagt fram förslag till beredskapslagstiftning för förhindrande av arbetskonflikter, konstaterar jag, att det är ett av de många försöken från borgerligt håll och arbetsköparhåll att beröva arbetsklassen dess rörelsefrihet i den fackliga striden så mycket som möjligt. Vi kunna inte vara med om någon som helst försämring av arbetarnas frihet i den fackliga kampen. Vi kunna inte heller fullständigt ansluta oss till reservationen. Vi kunna godkänna reservanternas slutkläm men inte deras motivering. Här har man nämligen åter kommit in på den mondistiska tankegången, som man vill börja återuppliva och förhålliga. Det var ju mondisten, som för några år sedan ledde till sådana händelser som Adalskravallerna. Det här föreliggande utskottsforlaget är ingenting annat än ett försök att förena två absolut oförenliga intressen. Det är detsamma som att försöka förena eld och vatten. Ett genomförande av utskottets förslag skulle resultera i att den starkare gruppen, arbetsköpargruppen, komme att ta hem vinsten. Herr talman, jag yrkar därför avslag såväl på utskottets

Ang. en beredskapslagstiftning till förhindrande av arbetskonflikter m. m.
(Forts.)

hemställan som på reservationen, alltså både beträffande lagstiftningen och utredningskravet.

Häruti instämde herrar *Karlsson* i Grängesberg och *Herou*:

Herr Cruse: Herr förste vice talman! Herr Hassler åberopade här som stöd för sitt yrkande om bifall till utskottets förslag den nothinska utredningskommitténs förslag till beredskapslagstiftning. Det är emellertid något som har inträffat, sedan denna kommitté avgav sitt utlåtande, nämligen överläggningarna mellan landsorganisationen och svenska arbetsgivarförbundet. Det är ett betydelsefullt steg, som här har tagits, och det är första gången som dessa parter sammanträffat för att söka komma överens om vissa regler både för stridernas förande och för organisationernas arbetsmetoder. Jag har den uppfattningen, att om riksdagen här skulle bifalla utskottets förslag, har riksdagen därmed uttalat ett misstroende mot parternas försök att ordna dessa frågor. För min personliga del anser jag, att skulle andra kammaren bifalla utskottets förslag, äro förutsättningarna för dessa underhandlingar brutna. Varken landsorganisationen eller svenska arbetsgivarförbundet önska något ingripande från lagstiftningens sida på detta ömtåliga område. De anse, att det vore lyckligare, om organisationerna söka komma överens på egen hand. Jag vill tillägga, att man här i onödan irriterar parterna på arbetsmarknaden. Den svenska fackföreningsrörelsen är fredligt inställd. Ingen kan göra gällande, att fackföreningsrörelsen i onödan provocerat fram konflikter. Det förbund jag tillhör har nu existerat i 50 år, men under denna långa tid ha vi endast haft två stora konflikter. Inom en mängd andra arbetsområden kan man peka på samma förhållande. De stora förödande konflikter, som förekommit i vårt land, ha faktiskt kommit till på arbetsgivarnas tillskyndan genom de stora lockouterna. Jag anser, att utvecklingen går mot en allt fredligare lösning av tvisterna på arbetsmarknaden. Det är därför oriktigt att här skapa misstro och misstämning bland dessa stora befolkningsgrupper. Då nu landsorganisationen och svenska arbetsgivarförbundet äro överens om att de böra kunna ordna denna fråga utan ingripande från lagstiftningens sida, böra vi väl avvakta och se vad resultatet kan bli av deras arbete, då ju ändå dessa båda organisationer representera den övervägande majoriteten av folket i vårt land. De som här tala på utskottets vägnar kunna inte föra de stora arbetsgivarrepresentanternas talan.

Jag anser sålunda, herr förste vice talman, att ett bifall till utskottets förslag kanske kommer att omöjliggöra en av förutsättningarna för det samarbete, som här etablerats mellan landsorganisationen och svenska arbetsgivarförbundet, och jag ber därför att få yrka avslag på utskottets förslag och bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Pettersson* i Hällbacken, *Norling*, *Jansson*, *Anderson* i Råstock, *Johansson* i Sollefteå, *Mårtensson*, *Nilsson* i Göteborg, *Fast*, *Fält*, *Stark*, *Johnsson* i Norrahammar, *Lindberg* i Stockholm, *Andersson* i Tungelsta, *Sjögren*, *Werner* i Hultsfred, *Blomquist*, *Gustafson* i Dädesjö, *Erlander*, *Bladh*, *Landgren*, *Berg* och *Andersson* i Munkaljungby.

Herr Sandström: Herr talman! Endast en replik till herr Cruse.

Det är så mycket mindre möjligt, att utskottets förslag skulle kunna väcka misstro och irritation mellan de båda parterna på arbetsmarknaden, landsorganisationen och svenska arbetsgivarförbundet, som utskottet i sin motivering

Ang. en beredskapslagstiftning till förhindrande av arbetskonflikter m. m.

(Forts.)

ju särskilt pekat på de förhandlingar, som pågå mellan dessa båda parter, och samtidigt uttalat, att utskottet skulle hälsa med tillfredsställelse, om dessa överläggningar ledde till ett för samhället gagneligt resultat. Det är inget nytt initiativ, som utskottet här tagit. Utskottet har endast velat framhålla, att den påbörjade utredningen bör slutföras, vilket ju fullständigt överensstämmer med vad den nothinska kommittén själv anfört.

Jag instämmer med dem som yrkat bifall till utskottets förslag.

Herr **Andersson** i Rasjön: Herr talman! Jag kan inte finna, att herr Cruses referat av den nothinska utredningskommitténs behandling av det här föreliggande problemet var alldeles riktigt. Den nothinska utredningskommittén har ju beträffande en hel rad av de spörsmål, som röra arbetsfreden, rekommenderat fortsatta utredningar och förhandlingar mellan parterna, men på den punkt, det här gäller har den nothinska kommittén tydligen ansett, att en ytterligare utredning ej vore behöflig. Då vi väckte vår motion om beredskapslagstiftning och påyrkade vidtagandet av omedelbara åtgärder, utgingo vi ifrån, att våra önskemål stodo i full överensstämmelse med den nothinska kommitténs. För övrigt kan jag omöjligen förstå, huru ett positivt beslut i frågan i dag i enlighet med utskottets förslag skulle kunna irritera förhållandet mellan landsorganisationen och arbetsgivarföreningen och hindra fortgången av de nu påbörjade förhandlingarna. Den föreslagna lagstiftningen är ju endast avsedd att vara ett instrument i Kungl. Maj:ts hand för att tillgripas under extraordinära förhållanden. Det har naturligtvis aldrig varit meningen, att denna lagstiftning skulle komma till användning som något slags skiljedomsinstitut och tillgripas under vanliga konflikter. Naturligtvis vet herr Cruse mycket väl att man i Danmark har haft en dylik lagstiftning under åtskilliga år, och den danska lagstiftningen genomfördes ju på sin tid under en socialdemokratisk regering.

När herr Cruse säger, att de som stå för utskottets förslag varken kunna tala på landsorganisationens eller å arbetsgivarföreningens vägnar, skulle jag vilja fråga om vi här i Sverige kommit in i det korporativa systemet, så att man för att tala här i riksdagen skall kunna säga, att man har en viss intressegrupp bakom sig. Jag trodde att vi sutto här som representanter för det svenska folket och hade rätt att tala från de utgångspunkter, som vi anse vara riktiga. Jag tror, att de, som stå för det föreliggande utskottsförslaget, med all rätt kunna framträda som representanter för samhällets intressen. Det är uteslutande för att gagna samhället, som detta förslag kommit upp från vår sida.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Severin**: Herr talman! Jag känner mig uppkallad att säga några ord i denna debatt, då man här fört på tal den nothinska kommittén, i vars arbete jag haft nöjet deltaga. Man har under debattens lopp vid upprepade tillfällen åberopat denna kommittés betänkande. Det är alldeles riktigt, som herr Andersson i Rasjön säger, att kommittén på ett flertal områden rekommenderat fortsatta utredningar och överläggningar mellan parterna, men i den fråga, som nu diskuteras här, ansåg sig kommittén kunna tillstyrka framläggandet av ett lagförslag. Jag är för mitt vidkommande också principiellt anhängare av en dylik lagstiftning. I själva verket tror jag inte heller att man kan undkomma den. Emellertid har, såsom herr Cruse framhöll, sedan den nothinska kommittén avlämnade sitt betänkande, förhandlingar upptagits mellan landsorganisationen och svenska arbetsgivarföreningen. Herr Sandström

Ang. en beredskapslagstiftning till förhindrande av arbetskonflikter m. m.
(Forts.)

påpekar nu, att dessa båda organisationer sannolikt icke skulle uppfatta det som ett misstroendevotum mot dem, om riksdagen nu uttalade sig för en beredskapslagstiftning under de mellan de båda parterna pågående förhandlingarna. Det är så mycket osannolikare, framhåller herr Sandström, som utskottet på samma gång uttalar sin förhoppning, att dessa förhandlingar skola leda till ett resultat. Jag tycker, att det faller av sig självt att till detta säga, att om man hyser förhoppning, att dessa förhandlingar skola leda till ett resultat, så kan det ju vara skäl att vänta och se, om de göra det, innan lagstiftning tillgripes. Ty om de leda till ett sådant resultat, som måhända gör en lagstiftning i detta hänseende överflödigt, bör man kunna avstå från lagstiftning.

Man kan dock icke påstå, att det är någon överhängande fara, som skulle tvinga riksdagen till en dylik skrivelse till regeringen eller som skulle tvinga regeringen att till nästa års riksdag framlägga ett förslag. Det kan så mycket mindre vara tal om, att en överhängande fara skulle tvinga till en dylik lagstiftning, som, därest en dylik fara verkligen skulle uppstå, det är mycket lätt att åstadkomma en sådan lagstiftning. Det är för övrigt ett av de skäl, som göra, att jag tvivlar på, att man i längden kommer undan en dylik lagstiftning, därest den i övrigt skulle visa sig motiverad. Ty det är ju ingen hemlighet, att det i varje socialministers lådor sedan många år tillbaka legat ett förslag till en dylik beredskapslagstiftning. Det är ju ingen hemlighet, att till och med den socialdemokratiska regeringen vid ett tillfälle varit starkt beänt på att framlägga förslag till dylik lagstiftning.

Det är också så, att om en dylik fara kommer att uppstå, kan en sådan lag åstadkommas på mindre tid än en vecka. Skulle riksdagen icke vara samlad, är det förfärligt lätt att sammankalla den och sålunda få lagen genomförd. Men för de nu pågående förhandlingarna skulle denna lagstiftning vara överflödigt. Skall man då ovillkorligen till varje pris genomdriva detta? Måste man ovillkorligen hava en lagstiftning, även om den till äventyrs skulle visa sig vara överflödigt?

Det är dessa skäl, som för närvarande föreligga. På dessa skäl anser jag, att man mycket väl kan slå sig till ro och vänta och se, vad resultatet av de pågående förhandlingarna kan bliva, innan man ger sig på några lagstiftningsåtgärder.

Herr Cruse: Herr förste vice talman! Gentemot herr Sandströms inlägg vill jag understryka vad herr Severin anført, att det kan icke ligga någon skada i att man dröjer med denna utredning. När parterna nu ändå kommit samman för att söka åstadkomma en viss avspänning på detta område, bör man dock visa sitt förtroende till parternas ärliga avsikter här. Jag vill försäkra, att parterna äro besjälade av en ärlig vilja att söka ordna sina inbördes förhållanden på arbetsmarknaden på ett sådant sätt, att lagstiftning kan undvikas.

Nu frågade herr Andersson i Rasjön, om vi redan hade kommit till den korporativa staten, eftersom jag vågade göra gällande, att de, som talade för utskottet, icke kunde tala å arbetsgivarorganisationens vägnar. Men, herr Andersson i Rasjön, jag vidhåller, att landsorganisationen och svenska arbetsgivarföreningen representera flertalet av väljarna i vårt land och att det är oriktigt att genomföra en lagstiftning mot folkflertalet. Vi hava ju erfarenheter på det området i andra länder, där man har genomfört en förbudslagstiftning. Det har icke varit möjligt att uppehålla en sådan lagstiftning mot folkflertalets önskan. Man undergräver endast rättsmedvetandet genom en sådan okynneslagstiftning.

Ang. en beredskapslagstiftning till förhindrande av arbetskonflikter m. m.

(Forts.)

Nu kan jag meddela, att det förefinnes här strävanden att söka undvika konflikter på arbetsmarknaden. Jag har kännedom om, att det förekommer förhandlingar mellan en arbetsgivarförening och en arbetarorganisation, syftande till att söka träffa ett tioårigt fredsavtal. Jag är av den uppfattningen, att det är bättre, att parterna söka komma fram på dylika linjer, än att man här skall börja med en lagstiftning, som icke kan godkännas ifrån stora folkgruppers sida. Det kommer att uppfattas som en kränkning av deras rättsmedvetande.

Jag har alltså den uppfattningen, att det är bättre, om man här låter utvecklingen hava sin gång på detta område och i varje fall sätter en smula tro till parternas ärliga vilja att komma till rätta med dessa förhållanden.

I varje fall föreligger det på arbetarhåll en ganska stor tvekan om det riktiga i detta samarbete med svenska arbetsgivarföreningen. Icke hos den ansvariga ledningen, men ute hos medlemmarna är man icke riktigt på det klara med, om detta är den riktiga linjen att gå fram på. Ett beslut här, som innebär ett uppenbart misstroende mot de ansvariga ledningarnas försök att ordna dessa spörsmål, kommer att väcka en stark opposition åtminstone i arbetareleden. Jag befarar därför, att om utskottets förslag här bifalles, så kommer det påbörjade samarbetet icke att kunna fullföljas. Jag vädjar därför till kamraren att giva parterna en chans att söka lösa detta spörsmål och sålunda avslå utskottets hemställan.

Herr *Johnsson* i Kalmar instämde häruti.

Herr **Österström**: Herr talman! Herr Cruses argumentering måste åtminstone i ett avseende vara alldeles orimlig. Det är ju — och det har herr Sandström tidigare uppvisat — alldeles ostridigt, att utskottets utlåtande är avfattat i den mest försonliga och erkänn samma både form och ton, när det gäller de förhandlingar, som herr Cruse och herr Severin talade om. Det är på intet sätt något misstroende mot parterna, som kan ligga i detta utlåtande.

Jag skulle i detta sammanhang vilja tillägga följande. När det nu är så lyckligt, att de stora fackorganisationerna kommit sig för med att genom ömsesidig överenskommelse inleda förhandlingar på det sätt, som blivit omnämnt, är det väl icke så alldeles utan anledning, som man vågar säga, att det är riksdagens hållning i det föregående och den starka allmänna opinionen, som verkat främjande i den riktning, som förhandlingarna avsett.

Det är säkerligen god pedagogik, att riksdagen alltjämt vidbliver sin ursprungliga ståndpunkt och med bestämdhet understryker, att det är riksdagens vilja, att man här kommer till ett verkligt resultat. Det är detta, som utskottet inbjuder kamrarna att göra. Alltså, icke fälla någon dom och icke heller uttala något misstroende över partorganisationerna och deras strävanden, men säga, att här måste det bli ett resultat av dessa förhandlingar inom rimlig tid.

Med herr Österström förenade sig herr *Johanson* i Hallagården.

Herr **Olovson** i Västerås: Herr talman! Jag vill gentemot herr Österström säga, att det ligger i utskottets utlåtande ett misstroende mot de två parterna: landsorganisationen och svenska arbetsgivarföreningen. Det ligger icke ett misstroende i motiveringen, men det ligger ett misstroende i klämman, i vad utskottet begär. Man skulle med andra ord kunna säga, att rösten är Jakobs men händerna äro Esaus.

Ang. en beredskapslagstiftning till förhindrande av arbetskonflikter m. m.
(Forts.)

Herr Andersson i Rasjön förklarade för sin del, att han icke kunde förstå, att ett beslut i överensstämmelse med utskottets hemställan här skulle kunna verka irriterande på de förhandlande parterna. Det är väl heller ingen, som begär, att herr Andersson i Rasjön skall förstå detta, därför att han har ju, såvitt jag vet, icke på något som helst sätt kännning vare sig med arbetsgivareföreningen eller med arbetarorganisationerna. Men vid sådant förhållande tycker jag, att det skulle vara rimligt, om herr Andersson i Rasjön toge hänsyn till de människor, som hava kännning såväl med den ena som med den andra parten.

Herr Andersson i Rasjön framhöll vidare, att man har en sådan beredskapslagstiftning i Danmark. Nå, än sedan då! Därför att situationen i Danmark blivit sådan, att man känt sig nödsakad att skaffa en beredskapslagstiftning, kan ju icke detta vara något skäl för att vi skola gå samma väg här, förrän omständigheterna tvinga oss till det. I Danmark kunde man icke komma fram på någon annan väg, men här företages just nu ett verkligt försök att komma fram på en annan väg. Då menar jag, att man icke skall omöjliggöra eller försvåra detta försök genom en dylik lagstiftning.

Herr **Hassler**: Herr talman! Jag är icke någon vidare entusiastisk anhängare av tanken på en beredskapslagstiftning. Men om man gör det till en prestigesak för organisationerna, att utskottets hemställan avslås, då måste jag bestämt vädja till kammaren att sluta upp kring utskottet.

När det säges, att landsorganisationen och svenska arbetsgivareföreningen icke önska ingripande av staten och att man därför icke bör vidhålla utskottets ståndpunkt, kan jag verkligen icke vara med om en sådan argumentering för att slå omkull vad utskottet hemställt.

Vi behöva tvärtom poängtera den ståndpunkt, som riksdagen tidigare intagit. Vi få icke låta manövrera ut oss av dessa organisationer. Vi kunna icke vara med om, att landsorganisationen eller arbetsgivareföreningen vare sig ensamma eller tillsammans skola få skjuta statsmakterna åt sidan.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen samt 3:o) bifall till det av herr Brädefors under överläggningen framställda yrkandet; och fann herr förste vice talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Olovson i Västerås begärde emellertid votering, varför herr förste vice talmannen för bestämmande av kontrapositionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna nu antogs till kontraposition. I överensstämmelse härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 56, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet.

Ang. en beredskapslagstiftning till förhindrande av arbetskonflikter m. m.

(Forts.)

Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda om omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 71 ja och 73 nej, varjämte 10 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

§ 7.

Till avgörande förelåg nu andra lagutskottets utlåtande, nr 57, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning om arbetsavtal m. m. *Ang. lagstiftning om arbetsavtal m. m.*

Andra lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft tjugusju inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner angående lagstiftning om arbetsavtal m. m., nämligen motionerna

inom *första kammaren*

nr 212 av herr *Hamrin m. fl.* och

nr 256—266 av herr *Bagge m. fl.*, samt

inom *andra kammaren*

nr 14 och 15 av herrar *Jacobsson* och *Meyerhöffer*,

nr 16 av herr *Olsson* i Stockholm *m. fl.*,

nr 474 av herr *Andersson* i Rasjön *m. fl.* samt

nr 588—598 av herr *Anderson* i Norrköping *m. fl.*

I motionen II: 16 hade föreslagits, att riksdagen måtte besluta vidtaga den ändringen i lagen om arbetarskydd, att 5 § m) erhöles följande lydelse:

Åt arbetare, som från årets början varit anställda hos samma arbetsgivare eller företag, skall å tid mellan den 15 maj och den 16 därpå följande september beredas semesterledighet under minst 15 dagar.

Utskottet hemställde,

A. att riksdagen, i anledning av motionerna I: 212, I: 256, II: 14, II: 15, II: 474 och II: 588, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta fortsätta och avsluta utredningen rörande frågan om lagstiftning om arbetsavtal samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda;

B. att riksdagen, i anledning av motionerna I: 212, I: 257, II: 474 och II: 589, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att utredning måtte verkställas rörande de åtgärder, som genom samhällets försorg lämpligen kunde vidtagas för att främja pensionering av personer, anställda i enskild tjänst, samt att de förslag, vartill utredningen kunde föranleda, måtte framläggas för riksdagen;

C. att motionerna I: 212, I: 256, I: 257, II: 14, II: 15, II: 474, II: 588 och II: 589, i den mån de icke blivit beaktade genom vad utskottet under A. och B. hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd; samt

D. att motionerna I: 258—266, II: 16 och II: 590—598 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet var fogad reservation av herrar *Sigfrid Hansson*, *Hagman* och *Olovson* i Västerås, fru *Nordgren* samt herrar *Hermansson* och *Cruse* i fråga om motiveringen till yrkandet beträffande motionen II: 16.

Ang. lagstiftning om arbetsavtal m. m. (Forts.)

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr **Karlsson** i Grängesberg: Herr talman! Med hänvisning till den motivering, som avgivits i motionen nr 16, ber jag att få yrka bifall till denna motion.

Herr **Jacobsson**: Herr talman! Detta utlåtande är en den mest bedrövliga utskottsprodukt, som man har sett på mycket länge. Det ligger ju så till bekräftande frågan om arbetsavtal för de i enskild tjänst anställda, att denna fråga sedan åtskillig tid tillbaka varit föremål för uppmärksamhet, en uppmärksamhet, som slutligen år 1931 resulterade i tillsättande av en kommitté för frågans utredning. Efter fyra år kom denna kommitté slutligen fram med ett förslag, som avgavs för ett år sedan och som under sistlidna höst gjorde sin rundvandring remissvägen. Kungl. Maj:t underlät likväl att framlägga proposition till årets riksdag. I anledning därav väcktes i januari månad tre motioner, i vilka yrkades, att förslag till lag skulle framläggas redan till årets riksdag. Efter fyra och en halv månader kommer nu utskottet med ett utlåtande, som emellertid endast innehåller dels en historik av vad som i denna fråga sig tilldragit haver och dels därjämte en del allmänna resonemang. Om de väckta motionerna säger man överhuvud taget ingenting, och så slutar man med en hemställan om fortsatt utredning. Alltså, efter fem års utredningar skall nu riksdagen besluta hemställa om utredningarnas fortsättning. Jag må ju säga, att detta är det största bevis på bristande handlingskraft, som riksdagen gärna kan giva.

Vad som icke är minst förvånande i detta sammanhang är ju, att det icke finnes någon som helst reservation till förmån för arbetsavtalslagen. Av ett parti, som sagt sig vara det enda som företräder de privatanställdas sak, har ju väckts en motion, om vilken man har sagt, att det är en av de största motioner, som hittills har väckts, och man har i den framlagt ett fullt utarbetat lagförslag så beskaffat, att det kunde läggas till grund för en lagstiftning redan vid detta års riksdag. Jag må nu fråga, varför man inte reservationsvis har yrkat bifall till detta lagförslag. Var det inte så fullständigt som man har uppgivit det vara, eller ville man icke föra fram det så långt som det var möjligt?

Hela detta utskottsutlåtande verkar f. ö. ganska förvirrat. I alla händelser kan man om detta och framför allt om reservationen säga, att det var vackert tänkt, men det blev faktiskt bara skräp. För att nu få ut det allra mesta av den situation som nu föreligger tillåter jag mig, herr talman, att hemställa, att i utskottets hemställan på sid. 13 under A. på näst sista raden ordet »riksdagen» utbytes mot »1937 års riksdag».

Herr **Sandström**: Herr talman! Det är alldeles riktigt som den föregående ärade talaren här framhållit, att ett mycket omfattande arbete ligger till grund för den motion, som avlämnats i detta ämne. Det var ett fullständigt utarbetat lagförslag, och denna motion framlades i detta skick, därför att ett av den fehrska kommitténs arbetsresultat, nämligen förslag till lagstiftning i förberörda ämne, icke hade föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd hittills. Det var därför, som högerpartiet kom med sitt initiativ till denna riksdag och därmed ville påskynda denna frågas lösning. Vid det förhållandet emellertid att detta omfattande lagförslag icke blivit underställt lagrådets prövning och då det följaktligen icke var i den form, att det vid årets riksdag kunde föranleda riksdagsbeslut, så träffades inom utskottet den överenskommelsen, att man i denna fråga ej nu kunde vidtaga annan åtgärd, än att begära fortsatt utredning. Det

Ang. lagstiftning om arbetsavtal m. m. (Forts.)

är detta som är anledningen till att det icke blivit något resultat vid denna riksdag, vilket motionärerna ju mycket livligt beklaga. Men vi kunna för närvarande icke göra något åt saken, och som frågan nu ligger till, har jag, herr talman, icke annat att göra än att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Jacobsson: Herr talman! Jag vill bara erinra om att det hänt vid upprepade tillfällen vid denna riksdag, att lagförslag framstälts motionsledes och vunnit riksdagens bifall utan att förslagen varit underställda lagrådets prövning. Detta torde väl hava kunnat gå för sig även i det här fallet, i all synnerhet efter försäkringarna om att detta lagförslag var så fullständigt, att det skulle kunna läggas till grund för riksdagens beslut. Det är emellertid ganska intressant att höra herr Sandström, ledamot av utskottet, här förklara, att förslaget nu likväl icke varit i den formen, att det kunde föranleda riksdagsbeslut.

Herr Skoglund: Herr talman! Jag tror icke, att jag avslöjar någon större hemlighet, om jag säger, att man inom den meningsriktning, jag företräder, i utskottet gjorde allt vad man kunde för att komma till ett positivt beslut i denna fråga i år. För den skull framförde vi önskemålet om att vår motion skulle remitteras till socialstyrelsen för att vi skulle kunna påvisa, att ärendet genom vår motion fått en sådan beredning, som gjorde det möjligt att fatta beslut redan i år. Tyvärr vunno vi icke gehör inom utskottet för vårt yrkande. Vi fingo icke förslaget remitterat, vilket gjorde att det blev svårare att komma till ett verkligt resultat.

Härmed var överläggningen slutad. Herr förste vice talmannen gav först propositioner angående punkten A, nämligen dels på bifall till utskottets däri gjorda hemställan, dels ock på bifall till berörda hemställan med den ändring, som under överläggningen föreslagits av herr Jacobsson; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

Vidare blevo på av herr förste vice talmannen därå givna särskilda propositioner utskottets hemställanden i punkterna B och C av kammaren bifallna.

Härpå framställde herr förste vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets i punkten D gjorda hemställan, dels ock på bifall till samma hemställan med den ändring, att motionen II: 16 måtte av riksdagen bifallas; och blev utskottets hemställan i förevarande punkt av kammaren bifallen.

§ 8.

Slutligen föredrogos vart efter annat:

konstitutionsutskottets utlåtande, nr 45, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i tryckfrihetsförordningen;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 44, i anledning av väckt motion angående bensinfirmornas skyldighet att inköpa motorsprit m. m.; och

nr 45, i anledning av väckt motion angående beskattningen av bensin och övriga petroleumprodukter;

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 76, i anledning av styrelsens för riksdagsbiblioteket förslag rörande förvaringen av riksdagshandlingar;

Andra kammarens protokoll 1936. Nr 49.

nr 77, angående rätt för riksgäldsvaktmästaren N. V. I. Lundin och expeditionsvakten G. Jansson att för uppflyttning i löneklass tillgodoräkna viss tjänstgöring; och

nr 80, angående instruktion för nästkommande riksdags bankoutskott;

första lagutskottets utlåtande, nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 8 kap. 4 § lagen om förmynderskap m. m.;

sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande, nr 8, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t dels i statsverkspropositionen, dels ock genom proposition nr 222 framställda förslag om anslag under femte huvudtiteln m. m.; samt

statsutskottets utlåtande, nr 170, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1936/1937 för viss personal inom den civila statsförvaltningen m. m. jämte en i ämnet väckt motion.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden, betänkanden och memorial hemställt.

§ 9.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 354, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 8 kap. 4 § lagen om förmynderskap m. m.; och

nr 368, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av 8, 10, 11 och 16 kap. strafflagen m. m., dels ock väckta motioner angående statsfientlig verksamhet m. m.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.53 e. m. för att åter sammanträda kl. 8 e. m., då enligt utfärdat anslag detta plenum komme att fortsättas.

In fidem
Per Cronvall.

Fredagen den 19 juni.

Kl. 8 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet; och leddes förhandlingarna därvid av herr förste vice talmannen.

§ 1.

Upplästes två till kammaren inkomna protokoll, så lydande:

År 1936 den 19 juni sammanträdde kamrarnas valmän för att jämlikt §§ 71 och 73 riksdagsordningen utse dels riksdagens fullmäktige i riksbanken för valperioden 1936—1939 efter herrar V. Larsson och I. Rooth, vilka voro i tur att avgå, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank; och befunnos efter valens slut hava blivit utsedda till

fullmäktige

för valperioden 1936—1939:

herr Rooth, Ivar, bankdirektör,	med 43 röster,
» Sköld, P. E., ledamot av riksdagens andra kammare,	» 43 » ;

suppleanter

för tiden från valet till dess nytt val under 1937 försiggått:

herr Wahlgren, H. R., bankråd,	med 43 röster,
» Jonsson, P. C., i Eskilstuna, ledamot av riksdagens andra kammare,	» 42 » ,
» Hansén, D., ledamot av riksdagens första kammare,	» 41 » .

Harald Åkerberg.

E. O. Magnusson.

D. Hansén.

K. A. Westman.

År 1936 den 19 juni sammanträdde kamrarnas valmän för att jämlikt §§ 71 och 73 riksdagsordningen utse dels riksdagens fullmäktige i riksgäldskontoret ej mindre för valperioden 1936—1939 efter herr H. S. Tamm, vilken avlidit, och herr A. Anderson i Råstock, vilken var i tur att avgå, än även för återstående delen av valperioden 1934—1937 efter herr statsrådet J. Nilsson i Hörby, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda kontor; och befunnos efter valens slut hava blivit utsedda till

fullmäktige

för valperioden 1936—1939:

herr Anderson, A., i Råstock, ledamot av riksdagens andra kammare,	med 43 röster,
» Hansson, P. A., i Stockholm, ledamot av riksdagens andra kammare,	» 43 » ;

för återstående delen av valperioden 1934—1937:

herr Ryberg, K. A., ledamot av riksdagens andra kammare,	med 30 röster;
--	----------------

suppleanter

för tiden från valet till dess nytt val under år 1937 försiggått:
 herr Magnusson, K. H., i Skövde, ledamot av riksdagens
 andra kammare, med 43 röster,
 » Eriksson, E. G. E., i Stockholm, ledamot av riksdagens
 andra kammare, » 41 » ,
 » Andersson, C. O. H., i Dunker, ledamot av riksdagens
 andra kammare, » 40 » .

*Harald Åkerberg.**E. O. Magnusson.**D. Hansén.**K. A. Westman.*

Protokollen lades till handlingarna; och beslöts tillika att riksdagens kansli-deputerade skulle genom utdrag av kammarens protokoll underrättas om dessa val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag till dels förordnanden för de valde, dels ock skrivelser till Konungen med anmälan om de försiggångna valen.

§ 2.

Vidare upplästes följande till kammaren inkomna skrivelse:

Till Riksdagen.

Sedan Konungen kallat och utnämnt mig att vara statsråd får jag härmed vördsamt avsäga mig förtroendet att vara militieombudsmannens suppleant och efterträdare. Stockholm den 19 juni 1936.

Sture Centerwall.

Den sålunda gjorda avsägelsen godkändes.

Herr förste vice talmannen meddelade, att tid för val av valmän för utseende av riksdagens militieombudsmans efterträdare jämte suppleanter för dem framdeles komme att bestämmas.

§ 3.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 339, i anledning av riksdagens år 1935 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1934—30 juni 1935;

nr 347, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående folk- och småskoleseminariernas organisation m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 355, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 356, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens arbetslöshetskommission, reservarbeten och kontantunderstödsverksamhet m. m. jämte i dessa ämnen väckta motioner;

från sammansatta stats- och första lagutskottet, nr 349, i anledning av vissa i Kungl. Maj:ts propositioner nr 241 med förslag till lag om domkapitel m. m. samt nr 242 angående ändrade bestämmelser för biskoparnas avlönande m. m. framställda förslag om anslag till domkapitlens verksamhet m. m.; samt

från bankoutsrottet:

nr 357, angående regleringen för budgetåret 1936/1937 av utgifterna under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.;

nr 358, angående användande av riksbankens vinst för år 1935;

nr 364, i anledning av framställningar angående pensioner och understöd åt vissa i statens tjänst anställda eller förut anställda personer m. m.;

nr 365, i anledning av vissa framställningar rörande understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.; och

nr 366, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 201 med förslag till allmänt familjepensionsreglemente m. m., nr 245 angående överenskommelser med civilstatens och telegrafverkets änke- och pupillkassor om övertagande av kassornas rörelse m. m. samt nr 258 angående överenskommelse med statens järnvägars änke- och pupillkassa om övertagande av kassans rörelse m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

bevillningsutskottets memorial:

nr 52, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, m. m., ävensom i ämnet väckta motioner; och

nr 53, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1936 ävensom en i ämnet väckt motion;

bankoutsrottets memorial, nr 86, angående ersättning åt biträden, anlitate av bankoutsrottet vid behandling av vissa ärenden;

sammansatta banko- och jordbruksutskottets memorial, nr 2, angående ersättning åt utskottets sekreterare; samt

andra lagutskottets memorial, nr 60, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande andra lagutskottets utlåtande nr 55 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till motorfordonsförordning och vägtrafikstadga, dels ock motioner i ämnet m. m.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Bladh</i>	under den 21 juni,
› <i>Pehrsson</i> i Göteborg	› 4 dagar fr. o. m. den 20 juni och
› <i>Lundell</i>	› 4 › › › 21 ›

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 8.11 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 20 juni.

Kl. 10 f. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr förste vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 15 innevarande juni.

§ 2.

Föredrogs bevillningsutskottets memorial, nr 52, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhets-skatt, m. m., ävensom i ämnet väckta motioner.

Punkten A.

Lades till handlingarna.

Punkterna B och C.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 3.

Vidare föredrogs vart efter annat:

bevillningsutskottets memorial, nr 53, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhets-skatt för år 1936 ävensom en i ämnet väckt motion;

bankoutskottets memorial, nr 86, angående ersättning åt biträden, anlitade av bankoutskottet vid behandling av vissa ärenden;

sammansatta banko- och jordbruksutskottets memorial, nr 2, angående ersättning åt utskottets sekreterare; samt

andra lagutskottets memorial, nr 60, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande andra lagutskottets utlåtande nr 55 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till motorfordonsförordning och vägtrafikstadga, dels ock motioner i ämnet m. m.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa memorial hemställt.

§ 4.

Vid härpå skedd föredragning av bevillningsutskottets betänkande, nr 50, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1936/1937, m. m. lämnades på begäran ordet till

Herr **Anderson** i Råstock, som yttrade: Herr talman! Det är inte min mening att här framställa något som helst yrkande. Jag vill bara anmäla mitt

Ang. bevillningarna för budgetåret 1936/1937 m. m. (Forts.)
bestämda missnöje med det sätt, varpå bevillningsutskottet yttrat sig på sidan 11 i sista stycket.

Det står där: »Enligt vad utskottet inhämtat från statsutskottet — — —». Det var ganska onödigt att skriva detta, eftersom vi för vår del *vägrat* att ge några som helst anvisningar, utan statsutskottets representanter ha faktiskt sagt i budgetdelegationen, att om det behövs, får bevillningsutskottet lämna nödiga anvisningar. Godkänner riksdagen detta, ha vi bara att rätta oss därefter. Vi ha emellertid inte lämnat några förslag med avseende å kassafonden, vilket man däremot kan läsa ut av denna formulering.

Det var bara detta jag ville säga, herr talman.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 5.

Slutligen föredrogos vart för sig:

bankoutskottets utlåtanden:

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändring i vissa delar av militära tjänstepensionsreglementet den 17 maj 1935 (nr 167) jämte en i ämnet väckt motion;

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 196, punkten 2, angående pension åt skrivbiträdet hos statens fastighetsregisterkommission Maria Falk, född Cervin;

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsrätten för vissa övningslärare vid folkskoleseminarierna; och

nr 85, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag angående vissa ändringar i reglementet för riksgäldskontoret; samt

statsutskottets utlåtanden:

nr 166, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1936/1937 till arbetsrådet;

nr 167, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående bidrag till skattetyngda kommuner;

nr 168, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående ytterligare avsättning till bankinspektionens fond; och

nr 169, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medel till vägtrafikmyndighetens verksamhet under budgetåret 1936/1937.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 6.

På förslag av herr förste vice talmannen, som förmälde sig hava om tiden för valen samrått med första kammarens talman, beslöt kammaren att måndagen den 22 innevarande juni företaga val av dels tjugufyra valmän för utseende av riksdagens militieombudsmans efterträdare, dels ock sex suppleanter för dessa valmän.

§ 7.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från bevillningsutskottet:

nr 375, i anledning av väckt motion angående bensinfirmornas skyldighet att inköpa motorsprit m. m.;

nr 376, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1936;

nr 377, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1936 ävensom en i ämnet väckt motion; och

nr 378, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1936/1937 m. m.; samt

från bankoutskottet:

nr 359, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsrätten för vissa övningslärare vid folkskoleseminarierna;

nr 360, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 196, punkten 2, angående pension åt skrivbiträdet hos statens fastighetsregisterkommission Maria Falk, född Cervin;

nr 361, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag angående vissa ändringar i reglementet för riksgäldskontoret; och

nr 367, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändring i vissa delar av militära tjänstepensionsreglementet den 17 maj 1935 (nr 167) jämte en i ämnet väckt motion.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes andra lagutskottets memorial, nr 59, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande andra lagutskottets utlåtande nr 58 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt samt i samband därmed väckta motioner m. m.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Björck* i *Kristianstad* under 5 dagar från och med den 21 juni.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 10.24 f. m.

In fidem
Per Cronvall.